● GRADIVO ZA SEJO OBČINSKE KONFERENCE SZDL, KI BO 22. NOVEMBRA 1989

Poročilo o delu občinske organizacije SZDL Ljubljana Moste-Polje za obdobje 1987–1989

V programske usmeritve izpred dveh let smo zapisali, da bo osrednja aktivnost socialistične zveze namenjena predvsem utrjevanju mobilizacijske, frontne in usklajevalne vloge pri naporih, ki jih zahteva dolgoročna usmeritev gospodarske stabilizacije ter družbenega in gospodarskega razvoja in utrjevanja socialističnega samoupravnega sistema. Vso pozornost pa bo socialistična zveza namenjala tudi delovanju delegatskega sistema in uresničevanju ustavne vloge KS, kakor tudi uveljavljanju frontnosti znotraj organizacije.

Koliko smo se tem usmeritvam približali v svojem delu, bodo ocenili aktivisti socialistične zveze, vendar pa že sedaj lahko rečemo, da je življenje velikokrat utiralo svojo pot, mimo naših prizadevanj in hotenj. V mislih imamo padec življenjskega standarda večine ljudi, slabšanje pogojev gospodarjenja zaradi naraščajoče inflacije tako v materialni sferi kakor tudi v družbenih dejavnostih, slabšanje mednacionalnih odnosov, na kar smo še posebno občutljivi v naši občini z visokim deležem zaposlenih delavcev iz drugih republik in avtonomnih pokrajin, kakor tudi občanov neslovencev.

Samoupravljanje kot koncept družbenih odnosov se je po mnenju nekaterih odrivalo na obrobje, vse večjo veljavo je dobivala država, drugi pa so menili, da si je koncept samoupravljanja utrl drugačno pot, racionalnejšo in bližjo življenju.

V takih razmerah je socialistična zveza, kakršno poznamo dolga desetletja, morala iti vase, kakor tudi druge družbenopolitične organizacije in pogumnejše stopiti na pot organizacijske in vsebinske prenove, v kateri bo treba dogovoriti, ali bo postala enakopravna organizacija z drugimi, po domače rečeno stranka z vsemi značilnostmi ali pa prenovljena, sodobnejša in učinkovitejša množična organizacija delovnih ljudi in občanov ter njihovih socialističnih sil.

Poslovili smo se od iluzij, da so se vsi ljudje pripravljeni politično udejstvovati, še posebno v razmerah v katerih lahko zelo malo vplivajo na tok družbenih dogajanj. Zatorej smo opustili delo v večini preveč okostenelo postavljenih svetov in koordinacijskih odborov in se naslonili na zainteresirane in strokovno podkovane občane, ki so pripravljali in se udeleževali različnih tematsko pripravljenih sekcij in problemskih konferenc. S tako pripravljenimi sestanki je socialistična zveza oblikovala prostor različno mislečih, omogočala jasnejšo artikulacijo različnih interesov in sintetizirala skupna stališča in pobude, ki jih je usmerjala na mesto, kjer se lahko družbeni problemi razrešujejo, to je v skupščinske klopi. Tako je skupščina obravnavala stališča v zvezi z obiski v krajevnih skupnostih, ekološka vprašanja (voda, gozdovi ipd.). Na mestno raven pa smo postavili probleme organizacije Rdečega križa, ki smo ga kljub uveljavljenemu mednarodnemu statusu potisnili na nivo dobre volje, kar se tiče razreševanja pogojev dela. Oceniti velja, da so se delovne skupine, ki jih je ustanovila socialistična zveza za posamezna področja, izkazale kot dobra metoda dela, še posebej pa to velja za sekcijske razprave, ki so bile interesno in strokovno ter problemsko zaokrožene celote.

Res pa je, da naše pobude niso vselej obrodile sadov znotraj mesta, kot napr. permanentne zahteve po analizi komunalnega sistema, saj se bo študija delala do leta 1990, čeprav bi jo potrebovali že danes ob koncipiranju novih statutov občin in mesta.

V tem obdobju je bilo, poleg uveljavljenih sekcijskih razprav, najbolj aktivno predsedstvo občinske konference SZDL. To je pripravljalo stališča za družbenopolitični zbor skupščine občine, reči pa je treba, da so frontni deli socialistične zveze na predsedstvu zastopali svoje interese in sooblikovali stališča do vseh pomembnejših dokumentov, ki jih je obravnavala skupščina občine in mesta Ljubljana. Ne smemo spregledati, da je v tem času občina vse bolj zgubljala značilnosti komune, kakršno lahko ima občina izven Ljubljane, saj se večina problemov, ki tarejo občane, razrešujejo na mestnem, nekateri celo na republiškem nivoju, pa naj gre za področja infrastrukture, kakor tudi za področja družbenih dejavnosti.

S sprejeto ustavo se bo vpliv odločanja v občini še bolj zmanjšal, saj se vitalna področja, kot je planiranje, komunala in prostor prenašajo izvirno na mestno raven, zato bo morala tudi naša politika biti bolj osredotočena na mestno raven, kot je bila doslej. Najbrž se zdi bogokletna misel, vendar občine bodo v mestu Ljubljana vse bolj postajale ekspoziture mestne in republiške uprave, mesto pa bo vse bolj dobivalo značilnosti prave občine.

Torej, struktura odločanja o vitalnih interesih občanov se je prenašala na višje ravni, tako da je krajevna skupnost, za katero smo trdili, da je temeljna celica, v kateri se razrešujejo problemi življenja ljudi, ostajala vse bolj na obrobju družbenega odločanja. Koncepta financiranja krajevnih skupnosti nismo dorekli, žal smo ji v novi ustavi odredili kot temeljni vir financiranja občinski proračun. Kako pa je z njim, pa tudi vemo. Vsako leto je tanjši, z njim lahko uporabniki proračuna, tudi krajevne skupnosti, pokrivajo zgolj osebne dohodke zaposlenih in minimalne materialne stroške. Sredstev za vsebinsko prenovo dela ni, za drugo leto napovedujejo, da bo še slabše glede na krčenje sredstev za splošno porabo. Kako bomo v takih razmerah prenovili lokalno samoupravo in delo političnih in samoupravnih subjektov, pa najbrž ve le malokdo.

Vendar pa, kot organizacija nam neuspehi pa tudi včasih nerazumevanje drugih niso vzeli vsega delovnega elana s katerim smo želeli stvari premakniti na bolje, ampak smo še pogumneje odpirali probleme, kazali nanje s prstom pa tudi na tiste, ki bi jih morali učinkovitejše razreševati. Velikokrat je bilo slišati, spet ta SZDL, spet bi nekaj razpravljala, vse to pa nima smisla, ker se nič ne da spremeniti.

V nadaljevanju želimo predvsem spomniti na nekatere razprave, kajti v poročilu zaobjeti vse, je odvečno delo, še posebej, ker je naše delo bilo odprto in objavljeno na straneh Naše skupnosti, bodisi kot povabilo ali kot sprejeta stališča določenih razprav.

● Družbenoekonomski odnosi

V razpravah o poročilu o periodičnih obračunih gospodarjenja organizacij združenega dela v naši občini, ki jih je pripravljal izvršni svet za skupščinske obravnave, je vse bolj prihajalo na dan spoznanje, da tržna naravnanost in pa politika nevmešavanja »države« v gospodarjenje ne pomeni sedeti križem rok v smislu, kar bo pa bo. Družbeni interes je prav gotovo v razvoju gospodarstva in njegovem prestrukturiranju, prilagajanju novim zahtevam časa v smislu produktivnega, inovativnega in na trgu ovrednotenega dela.

Brez ambicije, da bi politika posegala v sfero gospodarjenja pa je socialistična zveza vendarle želela na sekcijski razpravi o prestrukturiranju gospodarstva spodbuditi razmišljanje poslovodnih delavcev o poteh prestrukturiranja našega gospodarstva. Razpravljalci so si bili enotni, da čez noč tega ni moč realizirati in da je to težko in dolgotrajno strokovno delo, vendar pa so izrazili željo po večji politični oziroma vsesplošni družbeni podpori ob uresničevanju novih idej. Nujno tudi je, da organizacije združenega dela imajo srednjeročne in dolgoročne plane razvoja kot predpogoj za večjo stabilnost sistema. V procesu prestrukturiranja gospodarstva pa je zelo pomemben ekološki moment, in zato je treba vključevati v naša prizadevanja prestrukturiranja tudi ekološka dognanja razvitega sveta. H kadrovskemu potencialu je treba bolj strokovno pristopiti in dobre kadre tudi ustrezno ovrednotiti, kakor tudi materialno motivirati. Z uvedbo obveznic oziroma nihovih prekvalifikacij v delnice bomo morali zmanjševati delež družbenega kapitala na račun privatnega. Skrajšati pa je treba tudi postopek za registracijo novih podjetij, kar zahteva spremembo določene zakonodaje. Tako o prestrukturiranju gospodarstveniki, kot socialistična zveza pa moramo njihove inovativne predloge agresivnejše prenašati v skupščinske klopi, znotraj organizacij združenega dela preko frontnih organizacij Zveze komunistov, Zveze sindikatov Slovenije, Zveze socialistične mladine podpreti inovativne projekte v smeri odpiranja razvoja.

Globalizacija tržne naravnanosti pa bo še bolj kot danes zaostrila socialne probleme. Na vseh nivojih je dozorelo spoznanje o pristopu k izdelavi socialnih programov, ki bodo sestavni deli razvojnih načrtov občine, mesta, pa tudi republike. Socialistična zveza je s pomočjo delovne skupine pripravila smernice za izdelavo socialnega programa, ki bodo v teh dneh predmet razprave v organih občinskih družbenopolitičnih organizacij, predsedstva OK SZDL, kasneje pa tudi skupščine občine.

● Drobno gospodarstvo

O pomenu drobnega gospodarstva smo izgubili vse preveč besed in za njegov razmah vse premalo naredili. Opravičil na raznih razpravah je bilo veliko, od tega, da je problem v ideoloških barierah, v sistemski zakonodaji ipd. Naša skupna usmeritev je, da je dovoljeno vse, kar ni izrecno prepovedano. Dejstvo je, da na občinski ravni ni veliko instrumentov za razmah drobnega gospodarstva, lahko pa delujemo tako, da poiščemo potrebne primerne prostore, ki spadajo v družbeno premoženje in jih pod ugodnimi pogoji oddamo interesentom in da v okviru obrtnega združenja, pa tudi občinskega izvršnega sveta lahko več naredimo na področju seznanjanja ljudi z novimi predpisi, ter da naj občinski komite za družbene prihodke prouči pobudo po ustanovitvi ene uprave za družbene prihodke v mestu Ljubljana.

Kmetijstvo kot gospodarska panoga je bilo v naši občini, pa ne le tu, dolgo časa zanemarjeno. Marsikdo bo zamahnil z roko in rekel, saj nimamo velikih kmetov v občini, ali pa kakšno kmetijstvo v delavski občini. Treba je vedeti, da je večina kmetov, ki deluje v okviru Kmetijske zadruge Ljubljana, kakor tudi oskrbuje ljubljansko tržnico s kmetijskimi pridelki in oddajo mleka.

Reči je treba, da so se kmetje radi odzivali sekcijskim razpravam o položaju kmetijstva in njegovi strategiji in soustvarjali politiko razreševanja nakopičenih problemov na tem področju. Ocenili so, da je sekcijski pristop k razreševanju pereče problematike v kmetijstvu ena od uspešnih oblik dela politične organizacije, saj je bila vrsta nalog s predhodnih razprav uspešno rešenih. Na kratki rok pa ostajajo nerešljivi problemi sistemske narave, kot je kreditiranje, cenovno nesorazmerje, dedovanje kmetij, socialna varnost, položaj kmečke žene ipd. Vendar pa mora socialistična zveza skupaj s kmeti sooblikovati tako politiko, da bo zadružništvo imelo večjo veljavo kot do sedaj, da se jasneje opredeli zadružna lastnina in da so kmetje dejanski upravljalci svojih organizacij, zadrug.

● Varstvo okolja

Da je naša občina ena najbolj onesnaženih, ne le v Ljubljani, ampak tudi v republiškem merilu, je stara ugotovitev. Ljudje v bližini Toplarne so dvignili roke nad sanacijo te največje moščanske in ljubljanske onesnaževalke. Na sekcijski razpravi o stanju gozdov v občini je bila ena temeljnih ugotovitev, da je glavni krivec za propadanje gozdov nerešena tehnologija emisije Toplarne. Toplarna ni ne more biti zgolj moščanski problem, zato bo tudi socialistična zveza v bodoče morala svoje politično angažiranje usmeriti v mobilizacijo vseh dejavnikov, kot pritisk na mesto in republiko, da se zgrešena politika na tem področju (gradnja strnjenih naselij ob Toplarni, škodljive posledice za ljudi, ki živijo na tem področju ipd.), spremeni v aktivnost, ki mora imeti prioriteto pred vsemi – v sanacijo Termoelektrarne – Toplarne. Ljudem, ki žive na tem teritoriju, je dovolj besedičenja o tem, kako ni sredstev, dejstvo je, da bi morali iskati rešitve v dodatnem dinarju vseh tistih, ki od Toplarne pridobivajo tako toplotno kot električno energijo. Uporabnik, ne glede na to, kje stanuje, je soodgovoren za zdravje tistih, ki živijo v neposredni bližini onesnaževalca.

Razprava o gozdovih pa se ni dotaknila le znanih škodljivih vplivov TE-TO na življenje gozdov, ampak je ugotovila neustrezno oziroma pomanjkljivo povezanost med urbanizacijo, razvojem gospodarstva, infrastrukturo, melioracijami in razvojem oziroma bogatenjem gozdov. Premalo je medsebojnega sodelovanja raznih strokovnjakov na občinski, mestni pa tudi republiški ravni in lastniki gozdov, še posebej pa upravljalci. Dogovorili so se, da bodo pristojni organi opredelili prioritetne naloge v funkciji ohranjanja in zdravljenja močno prizadetih gozdov.

Alarmantne so tudi ugotovitve, da je 40% vode, ki jo pijejo naši občani, neustrezne. Vzrokov je več, največkrat so to slaba zajetja ali pa nestrokovno upravljanje vodovoda. Usmeritev je v tem, da v svojem angažiranju podpremo takšno politiko, ki zajema zdravo vodo na obrobju mesta izven centralnega vodovodnega sistema. Ob tem niso zaman opozorila v zvezi z ustreznimi deponijami za strupene odpadke, katerih nenadzorovano odlaganje onesnažuje podtalnico.

● Politični sistem in vloga SZDL v njem

Obdobje, ki ga ocenjujemo, je bilo zaznamovano z demokratičnimi procesi, ki so se izkazovali v celotnem družbenem življenju, kakor tudi v temeljitosti javnih razprav o ustavnih amandmajih, pa tudi v volilnih postopkih za nosilce najodgovornejših funkcij. Ljudje so nas vrsto let opozarjali, da želijo neposredno voliti, zato so iskanja rešitev v okviru veljavne zakonodaje ob izvolitvi predsednika Predsedstva SR Slovenije in člana Predsedstva SR Slovenije obrodila sad v neposrednem izjasnjevanju o kandidatih za člana Predsedstva SFRJ iz SR Slovenije. Lahko rečemo, da so aktivisti na terenu, pa tudi v organizacijah združenega dela opravili veliko delo, ko so izpeljali vse zapletene kandidacijske postopke, kakor tudi »volitve« in omogočili, da so ljudje izbrali tistega kandidata, ki se jim je zdel najprimernejši.

Dvoletno obdobje je bilo zaznamovano tudi po javnih razpravah o ustavnih amandmajih k ustavi SFRJ in ustavi SR Slovenije.

Ugotoviti velja, da je sprejeto besedilo amandmajev k ustavi SR Slovenije v večji meri upoštevalo zahteve, pobude in stališča iz javnih razprav. Toda, bilo bi pa slabo, če ne bi videli, da se v novem ustavnem besedilu skriva veliko pasti, znotraj katerih se ustava po volji ljudstva lahko zelo hitro spremeni v ustavo po meri države. Razmejitev pristojnosti med republiko, mestom in občino ni jasna, zelo nas bo še bolela glava, ko bomo iskali rešitve na vprašanja, v kakšni občini in mestu bomo živeli in kako bomo lahko vplivali na tok življenja v npr. KS Vevče – Zgornji Kašelj preko mestne skupščine, ko bo problem v trgovini, pločniku ali prostoru?

Prostor, ekologija, komunala, ceste, PTT, energetika in planiranje so glavne iztočnice vsakoletnih razgovorov z aktivisti v krajevnih skupnostih. Nekaj zadev smo lahko uredili v občini sami, kako bomo to urejali jutri v okviru mesta, kjer bo nastopalo čez sto krajevnih skupnosti, vsaka s svojimi problemi, pa seveda ni tako preprosto. In tu vidimo še kako pomembno vlogo socialistične zveze kot tistega prostora, v katerem se bodo interesi artikulirali, se prevrednotili in integrirano nastopili v mestnem prostoru.

Po sprejetih ustavnih amandmajih SZDL nima več v zakupu kadrovsko politiko in kadrovskih postopkov za volitve 1990. Res je, da bo šele volilni zakon natančneje določal funkcije socialistične zveze v zvezi s kandidacijskimi postopki za družbenopolitični zbor, toda stara praksa temeljnih kandidacijskih konferenc se bo umaknila novi. Kakšna bo videti, je stvar tudi nas aktivistov socialistične zveze, da bomo na zborih volilcev znali predstavljati svoje kandidate, poiskati prave kandidate, ki živijo s prostorom in s časom, ki jim je mar, kaj se dogaja v družbenem življenju in ki želijo aktivno poseči vanj.

Predsedstvo OK SZDL
Ljubljana Moste-Polje

● PREDLOG

Programska izhodišča za delo občinske konference SZDL Ljubljana Moste-Polje za obdobje 1989–1991

I.

Preoblikovanje vloge, nalog, metod in oblik delovanja Socialistične zveze delovnega ljudstva Ljubljana Moste – Polje

Z uresničevanjem ustavnih dopolnil, statutov občine in mesta, političnega in gospodarskega sistema, za razvoj demokracije in pluralizma se bo skladno s preobliko vanjem Zveze komunistov, Zveze sindikatov, Zveze združenj borcev NOV, Zveze socialistične mladine Slovenije in nastajanjem novih organizacij, gibanj in zvez, preoblikovala tudi vloga, organizirnost, metode in oblike delovanja socialistične zveze. Pri tem bomo upoštevali tudi izkušnje in prednosti našega dosedanjega delovanja.

Socialistična zveza mora postajati vse bolj organizacija človeka, občana, državljana za delovanje in uveljavljanje človeka kot enkratne, neponovljive osebnosti, njegovih pravic in svoboščin, za moderno civilno družbo, za svobodo, enakopravnost in suverenost narodov. Socialistična zveza bo vključevala in združevala svoje članstvo na osnovi zajamčene svobode misli in političnega prepričanja, ne glede na njihovo narodnost, družbeni položaj, nazorske, verske in druge razlike. Vključevala bo tiste občane, ki se bodo v njej neposredno in posredno zavzemali za uresničevanje svojih potreb in interesov, za bolj kakovostno delo in bogatejše življenje

Temu bo podrejena vloga, organiziranosti, oblike in metode dela socialistične zveze tako v krajevnih skupnostih kot v občini. Ne gre samo za ustvarjanje demokratične možnosti, za izražanje pobud krajanov in njihovih organizacij, spoznavanje določene problematike oziroma odprtih družbenih vprašanj, treba bo tudi usklajevati mnenja na osnovi dialoga, usklajevati stališča, interese občanov in organizacij; izluščiti je treba predloge in sklepe, dogovoriti se je treba kako in na kakšen način, prek kateriih organov in organizacij v krajevnih skupnostih, občini in mestu razreševati, kako spremljati, kako dogovorjeno uresničevati. Torej, problemska konferenca oziroma sekcija v krajevni skupnosti ali občini da, toda le problemska konferenca in sekcija, kjer ne samo, da razpravljajo ustrezni odgovorni dejavnik in zainteresirani občani ter organizacije na osnovi strokovnih analiz in dialoga o določeni problematiki, hodnje obstajali le tisti organi, ki so potrebni za sodobnejšo in učinkovitejšo socialistično zvezo glede na njeno spremenjeno vlogo. Teh bi bilo manj in bi delovali kot doslej pri reševanju tistih vprašanj, kjer je delo za določena področja dolgoročno in nenehno.

Iskali bomo nove, občasne (projektne) oblike in metode dela za obravnavo, opredeljevanje in razreševanje določenih vprašanj pek okrogle mize, tribun, javnih razprav itd.

Člani in vodstva krajevnih konferenc SZDL so odgovorni za svojo delo oziroma za uresničevanje sprejetih programov svojemu članstvu, le za skupno sprejeto dogovore in naloge pa tudi občinski konferenci SZDL oziroma organom socialistične zveze širših družbenopolitičnih skupnosti. Tako bomo krepili vlogo in položaj članstva.

Kako bo s »frontno« vlogo socialistične zveze? Zaenkrat sta se za tako vlogo izjavili le Zveza združenj borcev NOV in Zveza komunistov. Vrata so odprta za vse posameznike, organizacije in združenja, ki hočejo usklajeno delovati, pa čeprav mogoče samo pri reševanju določenih vprašanj. Zakaj ne še bolj, kot doslej tudi družbene organizacije in društva. Taka vloga socialistične zveze se bo, glede na pravkar sprejete ustavne amandmaje, v nekem smislu še nadaljevala v družbenopolitičnem zboru občinske skupščine.

In tako je z javnimi širokimi, demokratičnimi razpravami o določenih vprašanjih družbenoekonomskega in političnega sistema, oblikovanja nove ustave, zakonov itd., na katerih bomo sprejemali mnenja, stališča, predloge in pobude? Še se bomo vključevali, lahko bomo pa tudi nosilci takih razprav.

II.

1. Z republiškimi ustavnimi dopolnili in ustavnim zakonom za izvedbo ustavnih amandmajev kakor tudi bodočimi statuti občin in mesta se spreminja tudi vloga in položaj skupščin družbenopolitičnih skupnosti. Bistveno je spremenjeno ali pa se ukinja delovanje samoupravnih interesnih skupnosti družbenih in gospodarskih dejavnosti, krepi pa se tudi vloga republike, socialistična zveza ima drugačno vlogo in položaj v družbenopolitičnem, skupščinskem in komunalnem sistemu v Ljubljani, kakor tudi v krajevni samoupravi.

2. Spremembe v ekonomskem in političnem sistemu, ki jih prinašajo ustavna dopolnila glede vloge, nalog in položaja družbenih dejavnosti ter komunalnega gospodarstva v Ljubljani, terjajo temeljit razmislek o telovnih in obliki družbenoekonomskih in samoupravnih odnosov na teh področjih. Socialistična zveza bo usmerjala in vrednotila procese za udejanjanje teh sprememb ter predlagane konkretne rešitve, predvsem z vidika tega, koliko bodo prispevale k večji kakovosti življenja posameznika in družbe kot celote, k uveljavljanju človeka kot subjekta družbenega odločanja in k zlodnejšemu angažiranju osebnih, družbenih in materialnih danosti.

3. Lokalna samouprava je, poleg političnega pluralizma in parlamentarnega sistema, temelj vsake sodobne demokracije. Decentralizacija upravljanja, zlasti v mestih, da bi omogočali večjo udeležbo javnosti v odločanju, in krepitev lokalnega javnega življenja sta ključ za krepitev demokracije. Izvoljeni predstavniki v lokalnem samoupravljanju, ki so odgovorni skupnosti, ki jih je volila, potrebujejo pomoč sposobnih upravnih delavcev, ki so na nek način sredstvo za uresničevanje sprejete politike. V prihodnje naj bi občine in mesta delovali bolj kot podjetja, ne pa le kot uprave. Tako je zapisano v dokumentu »Evropske listine o samoupravi«, sprejeti leta 1985 in v dokumentu, sprejetem lani na Švedskem.

4. Bistveno je tudi drugačna vloga socialistične zveze v kadrovski politiki, kandidacijskih postopkih in volitvah. Temu se bomo morali vsebinsko in organizacijsko prilagajati in iskati nove oblike in metode dela.

5. Izoblikovati in sprejeti moramo socialne programe v krajevnih skupnostih, občini in mestu, kjer vse bolj izenačujemo pogoje za kvalitetnejše življenje in delo, razrešujejo naj ne samo socialne probleme, temveč zajemajo samo razreševanje človekovih gmotnih vprašanj, temveč tudi predvidene dejavnosti in akcije, ki niso direktno vezane zgolj na človekov gmotni položaj, kot so denimo kultura, izobraževanje, zdravstveno varstvo, stanovanjska vprašanja, okolje itd.

6. V naši občini je med stalnimi prebivalci približno 20% občanov iz drugih socialističnih republik in pokrajin, med zaposlenimi v delovnih organizacijah pa še mnogo več. V občini se bomo zavzemali tako kot doslej za njihovo dobro počutje, za njihov gmotni in kulturni standard, ki bo skladen z vsemi delovnimi ljudmi in občani, kakor tudi za njihovo sorazmerno vključevanje v družbeno, kulturno, športno in politično življenje.

7. Glede na bistvene spremembe, ki se predvidevajo v komunalnem gospodarstvu, torej v tistih dejavnostih, ki neposredno, vsakodnevno prizadevajo delovne ljudi in občane v Ljubljani, in o katerih smo doslej v socialistični zvezi največ razmišljali, bomo morali iskati nove, ustrezne oblike in metode našega delovanja in kvalitetnejše zadovoljevanje teh potreb. Predvideno je oblikovanje javnih podjetij in komunalnega sklada. V socialistični zvezi se bomo morali organizirati, tako v krajevnih skupnostih kot občini, da bomo omogočali občanom in delovnim ljudem, pa tudi krajevnim skupnostim in občini, da zadovoljijo svojim potrebam.

8. V mestu, občini in krajevnih skupnostih se bomo odločno zavzemali za varovanje in bogatenje okolja. V občini imamo številne stalne onesnaževalce in uničevalce vsega stvarnega: človeka, vode, rastlin, gozdov, zraka; v bivalnih naseljih je marsikje dan in noč nezaslišan hrup itd. Zavzemali se bomo za oblikovanje posebnih organov, tako v krajevnih skupnostih kot v občini, ki bodo stalno bdeli in se zavzemali za reševanje teh vprašanj.

9. V kulturi, vzgoji in izobraževanju, telesni kulturi, raziskovalni dejavnosti, temeljih ustvarjalnosti razvoja in bogatejšega življenja bodo gleda na ustavne spremembe največje spremembe v financiranju in upravljanju – manj bo samoupravljanja kot doslej. V mestu bomo lahko oblikovali posebne sklade, okrepila se bo vloga ustreznih – zlasti mestnih – komitejev oziroma sekretariatov in izvršnega sveta, kakor tudi vloga občinske, zlasti pa mestne skupščine. V zvezi s tem bosta spremenjena tudi vloga in položaj socialistične zveze, kakor tudi oblike in metode njenega delovanja.

10. Za uveljavljanje novega družbenopolitičnega in ekonomskega položaja človeka, za vključevanje v razviti svet bo v prihodnje še bolj pomembno stvarno, nepristransko in tekoče obveščanje, zato bomo morali posodobiti tudi sredstva obveščanja v občini in krajevni skupnosti.

11. SZDL se bo še nadalje zavzemala za podružbljanje SLO in DSZ.

Predsedstvo OK SZDL

● JOŽE MOŠKRIČ:

Domovina

»Brez svobode ni življenja, ni luči, ni sonca, ni kruha«.

Zgodovinska povest. Uredil in založil Milan Dolgan. Ocenila Tomaž Weber in Gregor Kocjan. Natisnila Srednja šola tiska in papirja. Ljubljana 1989. 70 strani.

To je četrta knjiga, ki zajema Moškričevo literarno zapuščino in jih je vse štiri od leta 1984 naprej urejal in izdajal **dr. Milan Dolgan.**

Medtem ko Moškričeva dramatika ni izrecno namenjena šolarjem, pa je Domovina mladinska povest; še več – je tako rekoč »šolska povest«. Ta, sicer neuporabljana literarnoteoretična oznaka je primerna zato, ker je v povesti ena glavnih oseb učitelj Stanič, ki je med prvo svetovno vojno in v naslednjem prevratnem času odločen Slovenec in Jugoslovan. Moškrič lepo slika dogajanje v šoli, v razredu.

Moškričeva povest Domovina ni avtobiografska, vendar je urednik v prilogi obdelal Moškričevo šolanje v Sostrem pri Ljubljani in razvoj sostrske šole. Povest slika življenje v značilnem malo večjem slovenskem podeželskem kraju. V njej je veliko prvin socialnega realizma, ki pa ih presega narodna, domovinska in državotvorna miselnost. Presenetljivo je, da je Jože Moškrič, ki velja za delavskega pisatelja in sindikalnega organizatorja, v tej povesti izpričal tolikšno pripravljenost biti v službi naroda in države.

Prikazuje mladega Franca Bregarja, ki med obema vojnama postane častnik. Povest je bila napisana leta 1940, ko je bila Prva Jugoslavija ogrožena. Moškrič sam je skušal postati jugoslovanski poklicni vojak takoj po prvi svetovni vojni, vendar ni uspel, v drugi vojni, 22. februarja 1943, pa je bil kot partizan ujet in ubit.

Povest Domovina, čeprav je kratka, ne zajema samo prve svetovne vojne in obdobja stare ali Prve Jugoslavije, ampak tudi najstarejša obdobja slovenske zgodovine, izgubo narodne oziroma državne samostojnosti pred tisoč leti in slikovita poglavja iz časov tlačanstva in bojev s Turki. Pisatelj prikaže kmečkega upornika Mrkuna, ki spričo turške nevarnosti odpusti prizadejane krivice in se zavzame za domovino.

Težko je reči, ali je Moškričeva povest bolj zanimiva in pomembna v literarnem ali v zgodovinskem in političnem pogledu, še posebno v današnjih časih, ko je usoda naroda in države spet na tehtnici negotovosti. Vsekakor je pred nami lepa knjižica, skrbno urejena in opremljena s 13 fotografijami, ki dodatno prikazujejo, kako se pisateljeva osebnost prepleta z zunanjimi zgodovinskimi dogodki in z milino slovenske pokrajine.

S to knjigo je prof. **dr. Milan Dolgan** končal s predstavitvijo Moškričevega opusa. Poleg prej znanih nekaterih pesmi in gledališkega dela Rdeče rože vstaja sedaj pred nami literarna in celostna osebnost, ki se pozno, a ne prepozno s svojo enkratnostjo vključuje v vrste besednih umetnikov med vojnama in v NOB. AM

Mešani pevski zbor Nove Jarše

Zaključili smo osmo leto našega MEPZ Nove Jarše.

Nova sezona pa je že tu. Pevci in odbor MEPZ pa je že zelo zaskrbljen v velikih težavah. Kako pričeti peti brez zborovodje. Osem let se že trudimo in se učimo petja in to ljubiteljsko. Zelo nam bo žal, če bomo res morali prenehati s petjem, kajti pevci so res navdušeni in zelo veliko žrtvujejo, da bi zbor delal še naprej. Posameznik je namreč nemočen, pa četudi je predsednik in če ima najboljše namene. Ne bomo poslušali posameznika, če bi hotel kritizirati. Prav tisti ne morejo razumeti pevčeve duše, truda in požrtvovalnosti, ki sta vpletena v to delo.

Z zadovoljstvom gledamo na prehojeno pot, kajti osem let se sliši malo, ja pa treba žrtvovati mnogo ur in časa, ki ga nima nihče na pretek. Kdor pa rad poje, ne misli na vse težave.

Naš prejšnji zborovodja je končal glasbeno akademijo in se bo zaposlil. Tudi vožnja iz Škofje Loke je naporna. Zborovodji pa primanjkuje, veliko zborov je ostalo brez vodij. Zanimali smo se na vei strani, pa zaenkrat vse zaman. So zborovodje, ki imajo že sedaj po tri ali štiri zbore. Vem, to je zelo težko in sami pravijo, da je nemogoče in s takim delom zgubimo tudi ugled.

Problem pa so tudi pevci. Razen redkih izjem se bodo še vsi udeleževali vaj. Potrebovali pa bi tudi pomladitev. Res je, časi so zelo težki in vsi smo večali manj razdvojeni. Prav zaradi tega pa bi morali vztrajati, da bi vsaj kulturno življenje obogatili s petjem.

Naj nazadnje povabim vse ljubitelje petja, da se pridružijo našemu mešanemu zboru. Škoda bi bilo, da bi v tako velikem naselju ne odmevala naša pesem, kajti te nam ne more nihče vzeti, pesmi so večne. Čim več nas bo, lažje in z večjim veseljem bomo prepevali.

Upam, da vas bo to vabilo spomnilo, da nam pomagate in pristopite k našemu MEPZ. Upamo, da bomo dobili tudi zborovodja.

Še enkrat vas vabimo, pridružite se nam!

Prijavite se lahko na KS Jože Moškrič-Ciril, telefon 452-772 in KS Dušan Kveder-Tomaž, telefon 447-133, ali pa na predsednico zbora, telefon 445-296. Pridite! Lep pevski pozdrav, MEPZ Nove Jarše.

(Ne smemo in nočemo nehati peti. Vabimo tudi vse pevce, ki so že vključeni v naš zbor, naj pridejo.)

KATJA BENEDIK

Dekleta, fantje, možje in žene

Ali bi bili pripravljeni del prostega časa preživeti v družbi želih po srcu in duši ter po načinu dela in načrtih, ki jih želimo uresničiti, nadvse mladostno med seboj povezanih prijateljev?

Ker pa mnogi zamenjujejo prosti čas z brezdeljem, vas želimo poprašati, ali bi del svojega časa oziroma vsakodnevnega udejstvovanja morebiti prevzporedili in se se nam pridružili, da bi skupaj prijateljevali in dejavno soustvarjali plemeniti cilj slovenstva, ki nam je danes, bolj kakor kdajkoli, potreben?

*Če bi bili voljni poizkusiti, tedaj vas vabimo v **Mešani pevski zbor Vevče.***

Zavedamo se, da kakšnega bralca ali bralko teh vrstic zadnji stavek ne bo posebej navdušil. Če pa povemo, da smo si dela, načrte in program močno popestrili, da smo v spored vrstili manj znane melodično in ritmično zanimive pesmi od vsepovsod, da je delo močno posodobljeno in kreativno, pa zato tudi prijetno mikavno, za kar gre velika zasluga novemu in izkušenemu dirigentu, ki nas je oskrbel z zelo preglednimi in natančnimi notnimi partiturami, in da imamo lepe vadbene prostore kot le malokateri zbor v Sloveniji, potem smemo upati, da je Mešani zbor Vevče vabljivo in prijazno okolje, ki bi utegnilo biti tudi po vaši meri.

*In če je temu tako, vas vabimo in pričakujemo vsak **torek** in **četrtek med 19.30 in 21.30 uro v Glasbenem domu Papirnice Vevče.***

Nič ne bomo zamerili, če se kdo po prvem obisku ne bo odločil, da se nam za stalno pridruži. Treba je le poskusiti, saj vemo, da je najtežje napraviti prvi korak.

Mi pa se bomo potrudili, da vas bomo kar najbolj prijazno sprejeli za svoje. Potrebno je le malo začetne korajže, veselje prepevati v družbi prijateljev ter poprečno dober visok ali nizek glas v ženski ali moški skupini.

Želimo si mladostnih po srcu; če pa se bomo obogatili in oplemenitili z dekleti in fanti ter mlajšimi od Abrahamovih let, si bomo zagotovili uspešen prodor v širše ljubljansko in slovensko zborovsko okolje!

Tako! Povedali smo svoje želje in načrte; vas, draga dekleta in fantje, možje in žene, pa pričakujemo že v tem mesecu.

Res ljubeznivo dobrodošli v Mešanem zboru Vevče!

Vesti iz kulture!

● *Jugoslavija ima novega čudežnega otroka na področju poustvarjalne umetnosti.*

To je devetletni violinist Ilija Marinković iz Zemuna. Pred kratkim so ga sprejeli kot rednega študenta na dunajsko glasbeno akademijo. Med 88 kandidati z vsega sveta je preizkus znanja opravil z najvišjo možno oceno.

● *Eden osrednjih dogodkov letošnjih četrtih Primorskih dnevov na Goriškem je bila okrogla miza 12. okt. v Slomškovem domu v Celovcu. Udeleženci iz Furlanije Julijske krajine, Koroške in Slovenije so razpravljali o pomenu skupnosti v prostoru Alpe-Jadran s kulturnega, političnega in gospodarskega vidika. Pogovor je vodil dr. Pavel Apornik.*

● *Mladi filmski ustvarjalci iz Tržaškega filmskega kluba so v kinematografu »Nazionale« v Trstu sredi oktobra pripravili prvi festival ljubiteljskega filma, v okviru sodelovanja dežel Alpe-Jadran. Obiskovalci so si lahko ogledali 40 filmov iz Italije, Avstrije, Jugoslavije (Slovenija in Hrvatska) in Madžarske.*

● *Štiri zaporedne sobote in nedelje v oktobru in novembru bo v podstrešnih prostorih KS Kodeljevo delovala »Jesenska likovna šola«, ki jo pripravlja Združenje likovnih skupin pri Zvezi kulturnih organizacij Slovenije. Šolo bo vodil akademski slikar Janez Zalaznik.*

● *Deveta republiška razstava likovnih skupin Slovenije bo konec leta v Pilonovi galeriji v Ajdovščini. Novost letošnje prireditve je, da se bodo avtorji predstavili z več deli in ne samo z enim, kot je bilo to doslej.*

Vabilu k sodelovanju so se odzvali tudi likovniki KUD Vide Pregarc.

Vesti zbral in uredil
M. R.

● PISMA BRALCEV

Razmišljanja ob dnevu mrtvih

Ob priliki bi se morali spomniti zaslužnih občanov oziroma članov naše skupnosti.

*Na to misel sem prišla, ko sem brala zadnjo in predzadnjo številko Naše skupnosti, kjer piše o pridobitvi in obnovi Počitniškega doma za otroke v Zambratiji. Nič ni omenjen nekdanji župan Ciril Fajn. On je imel pri pridobit